

Deze pagina is overgezet naar een nieuw softwaresysteem en kan in de laatste versie tijdelijk worden bekeken en verder worden bewerkt op:

<https://christipedia.miraheze.org/wiki/Barmhartigheid>

Barmhartigheid is een hart hebben voor de ongelukkige, arme of ellendige en de inzet om hem of haar te helpen. Bij de barmhartige gebeuren drie dingen:

- Hij neemt de nood van een ongelukkige waar.
- Het gaat hem ter harte gaan en hij wordt innerlijk bewogen. Hij heeft een gevoel voor het lijden van de ander.
- Hij helpt, “bewijst barmhartigheid”.

Barmhartigheid behelst, evenals deernis, mededogen, medelijden, erbarming en ontferming, een **gevoel** voor het lijden van iemand anders. Dat hebben ze alle gemeenschappelijk. Maar er is ook verschil. Deernis, medelijden en mededogen zijn meer *passief*, lijdend; barmhartigheid, ontferming en erbarming zijn meer *actief*, bedrijvend.

Barmhartigheid is meer dan een gevoel voor het lijden van iemand anders, is meer dan medelijden. Een voorbeeld in de Bijbel is te vinden in Lucas 10:30v, waar sprake is van een slachtoffer van een roofoverval. Een man, door rovers geslagen en beroofd, wordt halfdood langs de weg achtergelaten. Een priester en later een leviet zien hem liggen en gaan aan de overkant voorbij. Mogelijk hadden ze wel enig menselijk meegevoel, maar waren er redenen om niet te helpen. Dan komt een derde persoon:

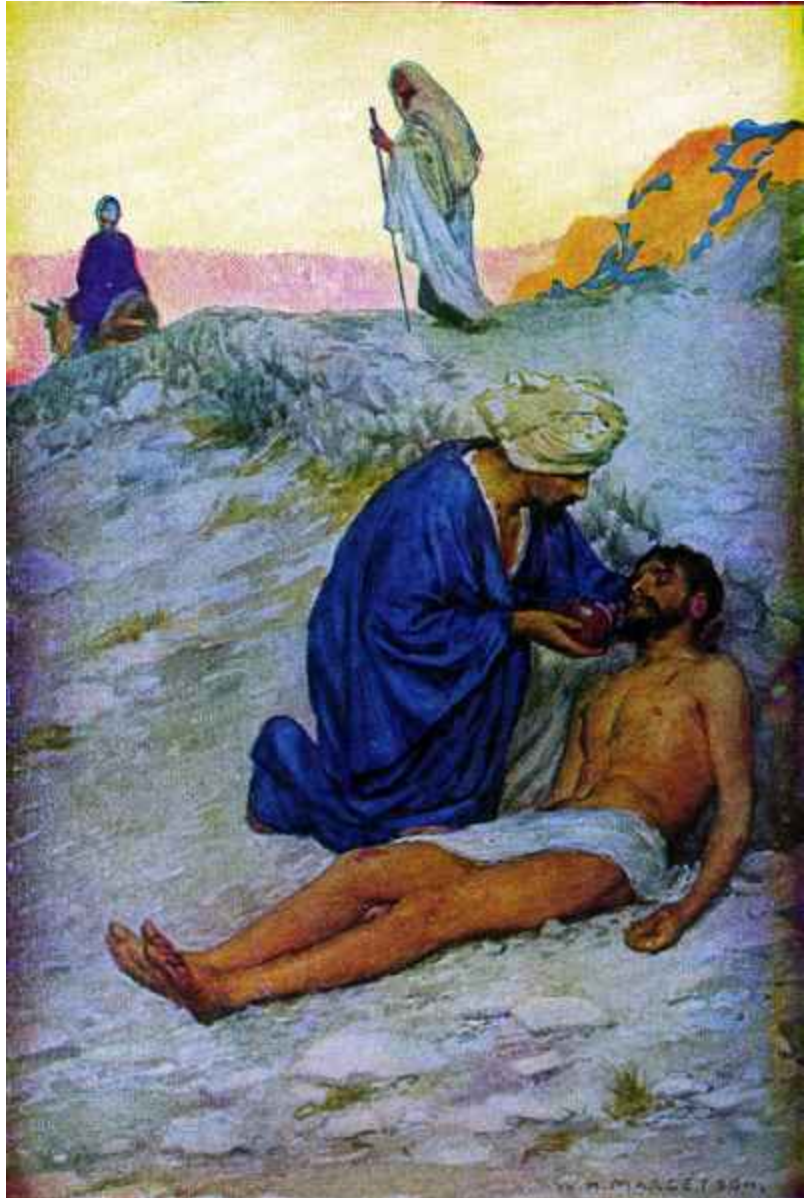
Lukas 10:33 Een Samaritaan echter, die op reis was, kwam bij hem en toen hij hem zag, werd hij met ontferming bewogen.

Lukas 10:34 En hij ging naar hem toe, verbond zijn wonden, terwijl hij daar olie en wijn op goot, zette hem op zijn eigen rijdier, bracht hem naar een herberg en verzorgde hem.

Lukas 10:35 En de volgende dag haalde hij twee denaren tevoorschijn, gaf ze aan de herbergier en zei: Verzorg hem, en wat u meer ten koste mocht leggen, zal ik u vergoeden wanneer ik terugkom.

(TELOS)

De Samaritaan had medelijden en kwam te hulp. Het bleef niet bij een gevoel voor het lijden van het slachtoffer.

De woorden *deernis*, *medelijden* en *mededogen* drukken voornamelijk het gevoel uit. **Deernis**, hoezeer een woord van de edelere stijl, is eigenlijk minder sterk dan *medelijden* en *mededogen*, waarmee het verwant is; het geeft alleen leed, leedwezen, over eens anders ongeluk te kennen.

In **medelijden** en **mededogen** versterkt het voorzetsel *mede* de kracht van de uitdrukking, en zet daaraan de betekenis bij, dat men *met*, *nevens* de ongelukkige, en bijna op gelijke wijze als hij, diens leed ondervindt.

Het woord *mededogen* komt van het werkwoord *dogen*, dat thans verouderd, doch in het woord *gedogen* aanwezig is. *Dogen* betekende dulden, ook in de zin van lijden. *Mededogen* zou dus, in oorsprong, met *medelijden* overeenkomen; het woordgebruik heeft 'mededogen' tot de hogere schrijfstijl beperkt. Met iemand, die een klein, of kortstondig leed ondergaat, die bijvoorbeeld hoofd- of tandpijn heeft, voelt men *medelijden*, niet *mededogen*.

Het woord 'barmhartigheid' is in een vertaling van het Latijnse woord '**misericordia**'. 'Miser' betekent arm, ellendig, ongelukkig. 'Cor' betekent 'hart'. Barmhartigheid is een aangelegenheid van het hart, dat uitgaat naar degene die arm, ellendig of ongelukkig is.

De woorden barmhartigheid, erbarming en ontferming hebben een gemeenschappelijke oorsprong, te weten het woord **arm**. In de vroegste tijden van de vorming of beschaving der talen die tot de Duitse stam behoren, heeft men de eerste helft van het Latijnse woord *misericors* vrij stijf en gebrekkig overgezet door 'arm'.

Lat. *miser* = ongelukkig, arm, ellendig

Lat. *miseria* = ellende, ongeluk, misère

Lat. *cor* = hart

Lat. *misericors* = barmhartig

Het 'arm' is door samensmelting met het voorzetsel *be* in *barm* veranderd.

Bij het woord **ontferming** is 'arm' door de tussenkomende *t* in *ferm* overgegaan. De uitgang *ing* van 'arm' een zelfstandig naamwoord en duidt de bedrijvende, dadelijke werking aan. Deze werking wordt wederom, door het voorzetsel *ont*, in zoverre gewijzigd, dat het gehele woord ontferming een begin der daad van medelijden te hebben en te betonen uitdrukt. Waar men dus wil te kennen geven, dat dit gevoel van medelijden niet reeds, op de eerste aanblik van de bedrukte, aanwezig is, maar eerst naderhand gewekt wordt, komt het woord ontferming wel inzonderheid te pas. Een vergramde baas bijvoorbeeld, of de beledigde Godheid, smeekt men om ontferming.

Vrij nabij aan deze betekenis komt die van het woord **erbarming**, waarin echter het eerste ontstaan van de aandoening minder sterk is uitgedrukt. Men erbarmt zich over een ongelukkige, dien geen bijzondere, of zogenaamde volkomene, maar slechts algemene mensenplicht ons gebiedt te helpen.

Erbarming, zowel als ontferming, is voorts alleen het gewekt gevoel en de daaruit voortspruitende bereidwilligheid tot de daad van hulpbetoning; barmhartigheid toont deze bereidwilligheid, niet uit een tijdelijk gevoel, maar in haar blijvende bron, in de aan de barmhartige ziel reeds eigen en gewoon geworden vaardigheid om te helpen. Door de barmhartigheid worden wij bewogen, om ons over de ongelukkigen te erbarmen; en de barmhartige kan geen ongelukkige zien, zonder erbarming met hem te hebben. Barmhartigheid staat dus tot erbarming enigermate als deugd tot plicht. Wel is waar, dat in de H. Schrift van het doen en oefenen van barmhartigheid gesproken wordt, doch dan zijn daaronder *werken* van barmhartigheid verstaan.

Christus is de belichaming van **Gods barmhartigheid**.

Romeinen 15:8 Want ik zeg, dat Christus een dienstknecht van de besnijdenis geworden is terwille van de waarheid van God, om de beloften van de vaderen te bevestigen,

Romeinen 15:9 en opdat de volken God verheerlijken wegens de barmhartigheid, zoals geschreven staat: 'Daarom zal ik U belijden onder de volken en uw naam lofzingen'.

(TELOS)

De oude Latijnse vertaling (Vulgaat) heeft hier '*misericordiam*', Statenvertaling, Herziene Statenvertaling, Telosvertaling en NBV hebben 'barmhartigheid'; NBG51, Naardense bijbel en Willibrord-95 hebben 'ontferming'; Willibrord-78 heeft 'erbarming'. Deze vertalingen drukken alle de praktische uitwerking van Gods gevoel voor de ellende en het lijden van de mensen uit.

Bronnen

In dit artikel is in januari 2011 tekst verwerkt uit: P. Weiland en G.N Landré , *Woordenboek der Nederduitsche synonymen* (1821), band 2, bladzijde 27.

De afbeelding is van een werk van W.M. Margetson, in: Jesse Lyman Hurlbut, *Story of the Bible* (1905)